

Till Utbildningsdepartementet
Diarienummer: U2020/04429/GV

Remissyttrande över Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper SOU 2020:43

Sammanfattning

Svenska Hemslöjdsföreningarnas riksförbund (SHR) är inte en av de utsedda remissinstanserna för betygsutredningens betänkande *Bygga, bedöma, betygssätta - betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper, 2020:43*, men har ändå valt att lämna in ett remissyttrande. SHR är en ideell organisation som bland annat har som syfte att ”verka för hög standard på utbildning samt arbeta för att kunskaper om material, tekniker och funktioner inom hemslöjd, slöjd och hantverk hålls levande”. SHR vill med sitt yttrande lyfta de estetiska och praktiska ämnena, och särskilt slöjdamnets, perspektiv när det gäller betygssättning.

Betänkandet innehåller en rad olika förslag, där alla inte är lika relevanta för SHR att ha synpunkter på, inte minst med tanke på att slöjdamnet i nuläget inte finns på t.ex. gymnasienivå eller på komvux. SHR yttrande behandlar därmed enbart följande förslag:

- Införande av kompensatorisk betygssättning.
- Att en allsidig bedömning ska göras av elevens kunskaper ska göras.

SHR lämnar dock framförallt synpunkter kring de delar i betänkandet som behandlar betygsinflation och olikvärdig betygssättning. Utredningen lägger inga förslag i betänkandet kring dessa delar, utan bedömer att det krävs ytterligare utredning kring detta. SHR:s synpunkter ska ses som inspel till vidare utredningsarbete.

Synpunkter på förslaget

SHR ställer sig bakom förslaget att införa en kompensatorisk betygssättning och håller med om utredningens analys att det medför ett mer rättvisande sätt att betygssätta kunskaper än den nuvarande betygssättningen.

SHR ställer sig även bakom förslaget att ta bort riktlinjen i läroplanerna om att läraren vid betygssättningen ska beakta all tillgänglig information och att det ersätts med att läraren vid betygssättningen ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna.

SHR menar däremot att betänkandet i sin helhet har ett fokus på teoretiska ämnen och framförallt på de ämnen som har nationella prov. SHR vill därför med sitt remissyttrande säkerställa att utbildningsdepartementet tar hänsyn till hur elevernas kunskap och inläring i estetiska och praktiska ämnena mäts. Men också att dessa ämnen erkänns som viktiga kunskapsämnen. Slöjdamnet innehåller dessutom en stor del av ämnesövergripande

kunskap och kan med ett handfast och konkret kan bidra till uppfyllande av mål i andra ämnen som matematik, fysik (hållfasthetslära), miljö- och hållbarhet, konsumentkunskap, naturvetenskap och historia. Hur mäts denna kunskapsinhämtning?

Betygsinflation och olikvärdig betygssättning (kapitel 17)

Utredningen beskriver att betygsinflation och olikvärdig betygssättning finns inom olika delar i skolan. SHR har fokuserat på de delar som i betänkandet rör de estetiska och praktiska utbildningarna: ”exempelvis har betygen i praktiska och estetiska ämnen ökat oväntat mycket under en längre period. Detta har bland annat förklarats med att det saknas stabilisatorer i dessa ämnen i form av nationella prov.” Utredningen har i dessa resonemang framförallt utgått från Skolverkets rapport från 2015, *Bild, musik och slöjd i grundskolan*. Enligt den finns det flera skäl till betygsinflation i just dessa ämnen, till exempel att det finns en brist på behöriga lärare, att lärarna ska sätta betyg på ett stort antal elever samt att det finns ett behov av mer kollegialt lärande (eftersom lärare i dessa ämnen ofta kan vara ensamma i sin profession på en skola). En utredning kring betygsinflation och olikvärdig betygssättning bör innefatta en fördjupad och aktuell analys kring vad detta beror på.

I Skolverkets rapport finns bland annat inga resonemang kring de estetiska ämnenas särskilda förutsättningar när det gäller inläring och inte heller om komplexiteten i att betygssätta dessa ämnen. Att alla de tre ämnena musik, bild och slöjd innehåller både teoretiska och praktiska moment, precis som kemi, hemkunskap och idrott, är något som man också borde ta hänsyn till i vidare utredningsarbete. I rapporten menar man att det finns en för stor andel av ”görande” i ämnet. Detta utan att se att slöjd i mångt och mycket ÄR görande. Slöjdamnets praktiska delar innebär t.ex. att man måste öva många gånger på vissa moment för att lära sig en viss teknik, men även att slöjdamnet innefattar en materialkunskap som tar tid att tillägna sig. En kunskap som dessutom kan vara svår att översätta och beskriva med ord och som handlar om en ”handens kunskap”. Risken finns att man teoretiserar ämnet för mycket och därmed bara mäter det som går att mäta. Den praktiska kunskapen kan också vara livsavgörande: att som läkare göra suturer i millimetertunna kärl kräver god syförmåga.

I utredningen förslås att s.k. ankring av betyg är något som bör utredas ytterligare: ”Ett sätt kan dock vara att utöka modellen med ankring så att det intervall som skapas med hjälp av de nationella provresultaten omfattar alla betyg, alltså även de ämnen som är utanför provsystemet.” Det ser SHR som ytterst tveksamt. Finns det belagd forskning som säger att det finns en korrelation i kunskaper i teoretiska respektive praktiska ämnen? SHR ser inte heller att det skulle vara rimligt, eller önskvärt, att införa nationella prov i samtliga ämnen.

Däremot ser SHR att insatsen med att utöka momentet i betyg och bedömning för samtliga studerande på lärarutbildningarna och att alla lärare, oavsett ämne, får kontinuerlig fortbildning skulle vara verkningsfulla. Exemplet att andra lärare granskar en annan lärares bedömning (Queensland) är också bra, men förutsätter att lärare från olika skolor kan granska varandra. Det är särskilt viktigt på små skolor, eller i små kommuner, där lärare inom de estetiska ämnena inte alltid har kollegor på den egna skolan. Man behöver också säkerställa att bedömningar är möjliga att göra i ämnen där det inte genomförs nationella prov.

Avslutningsvis är det viktigt att fundera på vad betygen ska användas till. I slutet av betänkandet påminner utredaren om syftet med betygen; att de både tjänar som urvalsinstrument till nästa utbildningsnivå och för att synliggöra elevers kunskapsutveckling och informera om deras kunskapsnivå. Samtidigt handlar en stor del av betänkandet om konkreta mätmetoder och då övervägande del i form av prov. Frågan är om just dessa

mätmetoder passar alla ämnen lika bra eller om det finns andra sätt att mäta kunskapsutveckling.

Stockholm 2020-11-27

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund

Om Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund

Hemslöjden, Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund (SHR), är en ideell organisation som i över hundra år arbetat med att visa värdet av det handgjorda skapandet. Riksförbundet består av hemslöjdsföreningar på såväl regional som lokal nivå. Totalt är cirka 14 000 personer medlemmar i någon av de 90 föreningarna som finns över hela landet.